

Et (sociologisk) omsorgsperspektiv på rehabilitering

**Karen Christensen
Sosiologisk institutt
Universitetet i Bergen**

**Socialgerontologisk konference
2. Oktober 2014
Middelfart**

To centrale dimensioner for diskussionen om rehabilitering fra et omsorgsperspektiv

- 1) Historisk velfærdspolitisk kontekst –
kontekstualisering af rehabilitering**
- 2) En relationel forståelse af
omsorgsarbejde og omsorg som
udgangspunkt for rehabilitering**

Historisk velfærdspolitisk kontekst

- Demografiske udfordringer, aldring – pres på hele sektoren
- Ældre, en mere differentieret gruppe – og flere ressourcer
- Ældreomsorg – historisk lav status
- Rekrutteringsproblemer
- Alders-stereotyper
- Velfærdsbudgetterne stramme
- Private aktører/marked
- De ældre er blevet ‘brugere’



Konteksten for rehabilitering



Det offentliges ansvar for ældre-omsorgstjenester; en forskydning i retning av et mindre klart offentligt ansvar:

- Bestiller-udfører modellen (udfører-delen kan outsources)
- Frit brugervalg (bruger kan vælge leverandør)
- Muligheden for at købe tillægstjenester (brugerne kan købe flere tjenester)

Der er rehabilitering i all god omsorg

«...rehabilitering [må] være en naturlig og selvstendig del av all innsats og pleie. Det ligger et rehabiliterende element i all god behandling.» (Meld.St.29: *Morgendagens omsorg*, 2012-13)

Men hvad betyder dette?



Et omsorgsteoretisk-perspektiv på omsorgsarbejde og omsorg: relation

- Omsorgsarbejde og omsorg handler om relationer
- Relationer: altid magt inkludert; over-/underordningsforhold, her asymmetrisk relasjon
- Magt bruges af en ansat for at yde hjælp til en ældre fordi denne er hjælpetrængende (Wærness 1982)
- Omsorgsarbejde med/uden omsorg (andre-orientering; Christensen 1998)



Omsorgsperspektiv versus rehabiliteringsperspektiv?

Den ældre er en 'klient': hjælpemodtager

Den ældre kan ikke blive selvhjulpen

Den ældre har usikkerhed, angst og ambivalens

Den ældre er en modtager af hjælp

Den ældre ydmyges om selvhjulpenhed over- eller undervurderes

Den ældre er en 'bruger'

Den ældre kan blive selvhjulpen

Den ældre har egne ressourcer som kan aktiveres

Den ældre er en deltager/en samarbejdspartner for hjælpen

Egen mestring er en forudsætning for hjælpen

Hvad legitimerer 'paradigmeskiftet' til rehabilitering?

- Det bidrager til å fjerne det stereotype billede af ældre som passive og hjælpetrængende
- Ældre har ressourcer for egen mestring som kan udnyttes
- Det giver en mere retfærdig fordeling af ældreomsorgstjenester om man kun giver hjælp til det som ikke dækkes af egen mestring
- Velfærdstjenester skal ikke være 'service'tjenester, men tjenester til de svageste

Hvad er problemet – fra et omsorgsperspektiv?

Risikoen for
undladelsessynder
(Eliasson 1987)



(Tvungen)
egenomsorg

Mestring og
selvbestemmelse
gennem
(omsorgs)dialog

Passiv
modtager
af hjælp

Rehabiliteringsarbejde

Fra et omsorgsperspektiv må rehabilitering tage hensyn til:

- At det strukturelt legges til rette for omsorgsdialoger (nok tid, ro og forudsigbarhed for relationen)
- At selvbestemmelse og selvhjulpenhed ikke blir tvang
- At omsorgsarbejdet er meningsfuldt for dem som udfører dette: ældres hjælpebehov må ikke ignoreres eller stigmatiseres (jf. undladelses-synder)

